

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Eutropii Breviarium Historiae Romanae

Eutropius

Norimbergae, MDCCLXXXIV.

VD18 12711160

Liber Sextus.

urn:nbn:de:gbv:45:1-16405

fugit. et ibi per Cn. Pompeium interfectus est: quem adolescentem Sylla atque annos unum et viginti natum, cognita eius industria, traditis exercitibus prae-fecerat, ut secundus a Sylla haberetur.

CAP IX. Occiso ergo Carbone Siciliam Pompeius recepit. Transgressus inde ad Africam, Domitium, Marianae partis ducem, et Hiarbam, regem Mauritaniae, qui Domitio auxilium ferebat, occidit. Post haec Sylla de Mithridate ingenti gloria triumphavit. Cn. etiam Pompeius (quod nulli Romanorum tributum erat) quartum et XX annum agens, de Africa triumphavit. Hunc finem habuerunt duo bella funestissima; Italicum, quod et Sociale dictum est; et civile: quae ambo tracta sunt per annos decem. Consumserunt ultra CL millia hominum: viros consulares XXIV, praetorios VII, aedilitios LX, senatores fere CC.

LIBER SEXTVS.

CAP. I. **M**arco Aemilio Lepido, Q. Catulo consulibus, cum Sylla rempublicam composuisset, bella
noua

noua exarserunt: unum in Hispania; aliud in Macedonia; tertium in Pamphylia et Cilicia; quartum in Dalmatia. Nam SERTORIUS, qui partium Marianarum fuerat, timens fortunam ceterorum, qui interemti erant, ad bellum commouit Hispanias. Missi sunt contra eum duces Q. Caecilius Metellus, filius eius, qui Iugurtham regem vicit et L. Domitius praetor. A Sertorii duce Hirtuleio Domitius occisus: Metellus vario successu contra Sertorium dimicauit. Postea cum impar pugnae solus Metellus putaretur, Cn. pompeius ad Hispanias missus est. Ita duobus ducibus aduersis Sertorius fortuna varia saepe pugnauit. Octauo demum anno a suis occisus est, et finis ei bello datus per Cn. Pompeium adolescentem, et Q. Metellum Pium: atque omnes prope Hispaniae in ditionem populi Romani redactae sunt.

CAP. II. Ad Macedoniam missus est Appius Claudius. Post consulatum leuia proelia habuit contra varias gentes, quae Rhodopam prouinciam incolebant; atque ibi morbo mortuus est. Missus ei successor C. Scribonius Curio post consulatum. Is Dardanos vicit, et usque ad

E 2

Da-

Danubium penetrauit; triumphumque meruit et intra triennium finem bello dedit.

CAP. III. Ad Ciliciam et Pamphyliam missus est P. Seruilius ex consule, vir strenuus. Is Ciliciam subegit, Lyciae urbes clarissimas oppugnauit, et cepit: in his Phaselidem, Olympum, Corycum Ciliciae. Isauros quoque aggressus ad deditionem redegit; atque intra triennium bello finem dedit. Primus omnium Romanorum in Tauro iter fecit. Reuertens triumphum accepit; et nomen *Isaurici* meruit.

CAP. IV. Ad Illyricum missus est Cn. Cosconius pro consule: multam partem Dalmatiae subegit, Salonas cepit, et composito bello Romam post biennium rediit.

CAP. V. Iisdem temporibus consul M. Aemilius Lepidus, Catuli collega, bellum ciuile voluit commouere; intra tamen unam aestatem motus eius oppressus est. Ita uno tempore multi simul triumphi fuerunt: Metelli ex Hispania, Pompeii secundus ex Hispania, Curionis ex Macedonia, Seruili ex Isauria.

CAP.

quatuor gladiatores, ducibus Spartaco, Crixo et Oenomao, effracto Capuae ludo, effugerunt; et per Italiam vagantes, pene non leuius bellum in ea, quam Hannibal mouerat, parauere. Nam multis ducibus, et duobus simul Romanorum consulibus victis, sexaginta fere millium armatorum exercitum congregauerunt: victique sunt in Apulia a M. Licinio Crasso proconsule, et post multas calamitates Italiae, tertio anno, bello huic finis impositus.

CAP. VIII. Sexcentesimo octogesimo primo urbis conditae anno, P. Cornelio Lentulo, et Cn. Aufidio Oreste COSS. duo tantum graua bella in imperio Romano erant, Mithridaticum et Macedonicum. Haec duo Luculli agebant, L. Lucullus, et M. Lucullus. L. ergo Lucullus post pugnam Cyzicenam, qua vicerat Mithridatem; et naualem, qua duces eius oppresserat, persecutus est eum: et recepta Paphlagonia atque Bithynia, etiam regnum eius inuasit: Sinopen et Amisum, ciuitates Ponti nobilissimas, cepit. Secundo proelio apud Cabira ciuitatem, quo ingentes copias ex omni regno adduxerat Mithridates, cum XXX mil-

millia lectissima regis, a quinque Romanorum millibus vastata essent, Mithridates fugatus est, et castra eius direpta. Armenia quoque minor, quam tenuerat, eidem sublata est. Suceptus tamen est Mithridates post fugam a Tigrane, Armeniae rege, qui tum ingenti gloria imperabat, Persas saepe vicerat, Mesopotamiam occupauerat, et Syriam, et Phoenices partem.

CAP. IX. Ergo Lucullus repetens hostem fugatum, etiam regnum Tigranis, qui Armeniis imperabat, ingressus est: Tigranocerta, ciuitatem Armeniae nobilissimam, cepit: ipsum regem cum sexcentis millibus clibanariorum, et centum millibus sagittariorum et armatorum venientem, XVII millia militum habens ita vicit, ut magnam partem Armeniorum deleuerit. Inde Nisibin profectus, eam quoque ciuitatem cum regis fratre cepit. Sed hi, quos in Ponto Lucullus reliquerat, cum exercitus parte, ut regiones victas etiam Romanorum tuerentur, negligenter se et auare agentes, occasionem iterum Mithridati in Pontum irrumpendi dederunt, atque ita bellum renouatum est. Lucullo paranti, capta

E 4

Ni-

Nisibi, contra Persas expeditionem, successor est missus.

CAP. X. Alter autem Lucullus, qui Macedoniam administrabat, Bessis primus Romanorum intulit bellum, atque eos ingenti proelio in Haemo monte superavit: oppidum Viscudamam, quod Bessi habitabant, eodem die, quo aggressus est, vicit: Cabylen cepit; usque Danubium penetrauit. Inde multas supra Pontum positas ciuitates aggressus est. Illic Apolloniam euertit: Calatim, Parthenopolin, Tomos, Histrum, Burziaonem cepit: belloque confecto, Romam rediit. Ambo tamen triumphauerunt: Lucullus, qui contra Mithridatem pugnauerat, maiori gloria, cum tantorum regnorum victor redisset.

CAP. XI. Confecto bello Macedonico, manente Mithridatico, quod, recedente Lucullo, rex collectis auxiliis reparauerat, bellum CRETICVM ortum est. Ad id missus Caecilius Metellus, ingentibus proeliis intra triennium omnem prouinciam cepit, appellatusque est *Creticus*, atque ex insula triumphauit. Quo tempore Lybia quoque Romano imperio per testamentum Apionis, qui rex eius fue-

fuerat, accessit: in qua inclytæ ciuitates erant, Berenice, Ptolemais, et Cyrene.

CAP. XII. Dum hæc geruntur, PERATAE omnia maria infestabant ita, ut Romanis, toto orbe victoribus, sola nauigatio tuta non esset. Quare id bellum Cn. Pompeio decretum est; quod intra paucos menses, ingenti et felicitate et celeritate confecit. Mox ei delatum bellum etiam contra regem Mithridatem et Tigranem: quo suscepto, Mithridatem in Armenia minore nocturno proelio vicit, castra diripuit: quadraginta millibus eius occisis, viginti tantum de exercitu suo perdidit, et duos centuriones. Mithridates cum uxore fugit, et duobus comitibus. Neque multo post, cum in suos fauisset, Pharnacis filii sui apud milites seditione, ad mortem coactus venenum hausit. Hunc finem habuit Mithridates. Perit autem apud Bosporum, vir ingentis industriae consiliique. Regnavit annis sexaginta, vixit septuaginta duobus, contra Romanos bellum habuit annis quadraginta.

CAP. XIII. Tigrani deinde Pompeius bellum intulit. Ille se ei dedit, et

in castra Pompeii sextodecimo milliario ab Artaxata venit: ac diadema suum, cum procubuisset ad genua Pompeii, in manibus ipsi collocavit: quod ei Pompeius reposuit; honorificeque eum habitum, regni tamen parte multavit, et grandi pecunia. Adempta est ei Syria, Phoenice, Sophene: sex millia praeterea talentorum argenti, quae populo Romano daret, quia bellum sine causa Romanis commouisset.

CAP. XIV. Pompeius mox etiam Albanis bellum intulit, et eorum regem Oroden ter vicit: postremo per epistolas et munera rogatus, veniam ei ac pacem dedit. Iberiae quoque regem Artacen vicit acie, et in deditionem accepit. Armeniam minorem Deiotaro, Galatiae regi, donavit, quia socius belli Mithridatici fuerat. Attalo et Pylameni Paphlagoniam reddidit; Aristarchum Colchis regem imposuit. Mox Ituraeos et Arabas vicit; et cum venisset in Syriam, Seleuciam, vicinam Antiochiae civitatem, libertate donavit, quod regem Tigranem non recepisset. Antiochenis obsides reddidit: aliquantum agrorum Daphnensibus dedit, quo

quo lucus ibi spaciosior fieret, delectatus amoenitate loci, et aquarum abundantia. Inde ad Iudaeam transgressus, Hierosolymam, caput gentis, tertio mense cepit, duodecim millibus Iudaeorum occisis, ceteris in fidem acceptis. His gestis, in Asiam se recepit, et finem antiquissimo bello dedit.

CAP. XV. M. Tullio Cicerone oratore, et C. Antonio COSS. anno ab urbe condita DCLXXXIX, L. Sergius Catilina, nobilissimi generis vir, sed ingenii prauissimi, ad delendam patriam coniurauit cum quibusdam, claris quidem, sed audacibus viris. A Cicerone urbe expulsus est: focii eius deprehensi, in carcere strangulati sunt. Ab Antonio altero consule, Catilina ipse proelio victus est, et interfectus.

CAP. XVI. Sexcentesimo nonagesimo anno ab urbe condita D. Iunio Silano et L. Murena COSS. Metellus de Creta triumphauit; Pompeius de bello Piratico et Mithridatico. Nulla unquam pompa triumphi similis fuit. Ducti sunt ante eius currum filii Mithridatis, filius Tigranis, et Aristobulus rex Iudaeorum: praelata est ingens pecunia, auri atque ar-

argenti infinitum pondus. Hoc tempore nullum per orbem terrarum graue bellum erat.

CAP. XVII. Anno urbis conditae DCXCIII, C. Iulius Caesar, qui postea imperauit, cum L. Bibulo consul est factus. Decreta est ei Gallia et Illyricum, cum legionibus decem. Is primo vicit Heluetios, qui nunc Sequani appellantur. Deinde vincendo, per bella grauissima usque ad Oceanum Britannicum procelisit. Domuit autem annis nouem fere omnem Galliam, quae inter Alpes, flumen Rhodanum, Rhenum, et Oceanum est, et circuitu patet ad bis et tricies centena millia passuum. Britannis mox bellum intulit; quibus ante eum ne nomen quidem Romanorum cognitum erat: et eos quoque victos, obsidibus acceptis, stipendiarios fecit. Galliae autem tributum nomine annum imperauit fectertium quadringenties: Germanosque trans Rhenum adgressus, immanissimis proeliis vicit. Inter tot successus ter male pugnavit: apud Aruernos semel praesens, et absens in Germania bis. Nam legati eius duo, Titurius et Aurunculeius, per insidias caesi sunt.

CAP.

CAP. XVIII. Circa eadem tempora, anno urbis conditae DCXCVII, M. Licinius Crassus, collega Cn. Pompeii Magni in consulatu secundo, contra Parthos missus est: et cum circa Carras contra omina et auspicia dimicasset, a Surrena, Orodis regis duce victus, ad postremum interfectus est cum filio, clarissimo et praestantissimo iuvene. Reliquiae exercitus per C. Cassium quaestorem servatae sunt: qui singulari animo perditas res tanta virtute restituit, ut Persas, rediens trans Euphratem, crebris proeliis vinceret.

CAP. XIX. Hinc iam bellum civile successit execrandum et lacrymabile: quo, praeter calamitates, quae in proeliis acciderunt, etiam Romani Populi fortuna mutata est. Caesar enim, rediens ex Gallia victor, coepit poscere alterum consulatum: atque ita ut sine dubietate ei aliqua deferretur. Contradictum est a Marcello COS. a Bibulo, a Pompeio, a Catone; iussusque dimissis exercitibus ad urbem redire. Propter quam iniuriam, ab Arimino, ubi milites congregatos habebat, aduersum patriam

triam cum exercitu venit. Consules cum Pompeio, senatusque omnis, atque universa nobilitas ex urbe fugit, et in Graeciam transiit: apud Epirum, Macedoniam, Achaiam, Pompeio duce, senatus contra Caesarem bellum paravit.

CAP. XX. Caesar vacuum urbem ingressus, dictatorem se fecit. Inde Hispanias petiit. Ibi Pompeii exercitus validissimos et fortissimos cum tribus ducibus, L. Afranio, M. Petreio, M. Varrone, superavit. Inde regressus, in Graeciam transiit, aduersum Pompeium dimicauit. Primo proelio victus est et fugatus, euasit tamen: quia nocte interueniente Pompeius sequi noluit: dixitque Caesar, *nec Pompeium scire vincere, et illo tantum die se potuisse superare.* Deinde in Thessalia apud Palaeopharsalum, productis utrimque ingentibus copiis, dimicauerunt. Pompeii acies habuit XL millia peditum, equites in sinistro cornu sexcentos, in dextro quingentos; praeterea totius Orientis auxilia, totam nobilitatem, innumeros senatores, praetorios, consulares et qui magnorum iam populorum victores fuissent.

sent. Caesar in acie sua habuit peditum non integra XXX millia, equites mille.

CAP. XXI. Nunquam adhuc Romanae copiae in unum, neque maiores, neque melioribus ducibus, conuenerant, totum terrarum orbem facile subacturae, si contra barbaros ducerentur. Pugnatum tamen est ingenti contentione; victusque ad postremum Pompeius, et castra eius direpta sunt. Ipse fugatus, Alexandriam petiit, ut a rege Aegypti, cui tutor a senatu datus fuerat propter iuuenilem eius aetatem, acciperet auxilia: qui fortunam magis, quam amicitiam secutus, occidit Pompeium; caput eius et annulum Caesari misit. Quo conspecto, Caesar etiam lacrimas fudisse dicitur, tanti viri intuens caput, et generi quondam sui.

CAP. XXII. Mox Caesar Alexandriam venit. Ipsi quoque Ptolemaeus parare voluit insidias; qua causa regi bellum illatum est. Victus, in Nilo periit, inuentumque est corpus eius cum lorica aurea. Caesar Alexandria potitus, regnum Cleopatrae dedit. Ptolemaei sorori, cum qua consuetudinem stupri habuerat.

buerat. Rediens inde Caesar Pharnacem, Mithridatis Magni filium, qui Pompeio in auxilio apud Theſſaliam fuerat, rebel-
lantem in Ponto, atque multas populi Romani prouincias occupantem, vicit acie: poſtea ad mortem coegit.

CAP. XXIII. Inde Romam regressus, tertio se consullem fecit cum M. Aemilio Lepido, qui ei dictatori magister equitum ante annum fuerat. Inde in Africam profectus est, ubi infinita nobilitas cum Iuba, Mauritaniae rege, bellum reparauerat. Duces autem Romani erant P. Cornelius Scipio, ex genere antiquissimo Scipionis Africani: (hic etiam focer Pompeii Magni fuerat) M. Petreius, Q. Varus, Porcius Cato, L. Cornelius Faustus, Syllae dictatoris filius. Contra hos commisso proelio post multas dimicationes victor fuit Caesar. Cato, Scipio, Petreius, Iuba, ipsi se occiderunt: Faustus (Syllae quondam dictatoris filius) Pompeii gener, a Caesare interfectus est.

CAP. XXIV. Post annum Caesar Ro-
mam regressus, quarto se consulē fe-
cit, et statim ad Hispanias est profectus;
ubi Pompeii filii, Cnaeus et Sextus, in-
gens

gens bellum reparauerant. Multa proelia fuerunt; ultimum apud Mundam ciuitatem: in quo adeo Caesar pene victus est, ut, fugientibus suis, se voluerit occidere; ne post tantam rei militaris gloriam, in potestatem adolescentium, natus annos sex et quinquaginta, veniret. Denique reparatis suis vicit; ex Pompeii filiis maior occisus est, minor fugit.

CAP. XXV. Inde Caesar bellis ciuilibus toto orbe compositis Romam rediit; agere insolentius coepit, et contra consuetudinem Romanae libertatis. Cum ergo et honores ex sua voluntate praestaret, qui a populo antea deferebantur, nec Senatui ad se venienti adsurgeret, aliaque regia ac pene tyrannica faceret; coniuratum est in eum a LX vel amplius senatoribus equitibusque Romanis. Praecipui fuerunt inter coniuratos duo Bruti, ex eo genere Bruti, qui primus Romae consul fuerat, et reges expulerat; C. Cassius et Seruilius Casca. Ergo Caesar, cum senatus die inter ceteros venisset ad curiam, XXIII vulneribus confossus est.

Entropius.

F

LI-

LIBER SEPTIMVS.

CAP. I. **A**nno Urbis septingentesimo fere ac nono, interfecto Caesare, bella ciuilia reparata sunt. Percussioribus enim Caesaris senatus fauebat. Antonius COS. partium Caesaris, ciuilibus bellis opprimere eos conabatur. Ergo turbata republica multa Antonius scelera committens, a senatu hostis iudicatus est. Missi ad eum persequendum duo COSS. Pansa et Hirtius, et Octavianus adolescens, annos X et VIII natus, Caesaris nepos, quem ille testamento heredem reliquerat, et nomen suum ferre iusserat. Hic est, qui postea Augustus est dictus, et rerum potitus. Quare profecti contra Antonium tres duces, vicerunt eum. Euenit tamen, ut victores COSS. ambo morerentur. Quare tres exercitus uni Caesari Augusto paruerunt.

CAP. II. Fugatus Antonius, amisso exercitu confugit ad Lepidum, qui Caesaris magister equitum fuerat, et tum copias militum grandes habebat: a quo susceptus est. Mox Lepido operam dante
Cae-